

Solař, Josef

Profesor JUDr. Jaroslav Blažke (1910-1966)

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. G, Řada sociálněvědná. 1968, vol. 17, iss. G12, pp. 154-156

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/111516>

Access Date: 05. 03. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

s jinými, srovnat myšlenkové postupy jiných s vlastními úvahami o teorii i výuce. A to je pravděpodobně, kromě nových osobních kontaktů, hlavní přínos celostátního semináře ekonomů.

Miroslav Nováček

PROFESOR JUDr. JAROSLAV BLAŽKE

(1910—1966)

Dne 3. srpna 1966 podlehl těžké chorobě universitní profesor JUDr. Jaroslav Blažke, jehož vynikající osobnost byla známá nejen mezi pracovníky společenských věd, ale rovněž v širším kulturním a politickém životě naší země.

S brněnskou universitou byl profesor Blažke spjat velmi úzkými pracovními svazky. Vždyť již v letech 1929—1934 studoval na její právnické fakultě a byl zde jako student činný též politicky na marxistické levičce; v posledním ročníku svého právnického studia byl zvolen předsedou Komunistické studentské frakce. Znovu se vrátil na universitu po osvobození, tentokrát jako vysokoškolský profesor právnické fakulty v letech 1948—1950. V těchto letech přednášel profesor Blažke také na brněnské Vysoké škole sociální v oboru právních a politických věd. Konečně třetí fáze činnosti profesora Blažkeho na naší universitě spadá do let 1960—1966, kdy spolupracoval s universitními pracovišti filosofie a sociologie a zastával funkce ve vedení brněnské odbočky Jednoty filosofické a Sociologické společnosti.

Jako vědecký a pedagogický pracovník byl profesor Blažke především činný v oboru právní teorie a její společenské aplikace na různé úseky práce. Z jeho publikační činnosti v tomto směru je nutno jmenovat především jeho Komentář k zákonu o právu rodinném (1950), studii Majetkové právo manželské (1953), učební text Právní nauky pro posluchače vysokých škol zemědělských (1955), studii Právní, bezpečnostní a technické normy (1958), Komentář k zákonu o technické normalizaci (1959) a především jeho nejvýznamnější spis Obecná teorie technické normalizace (1958).

Ve všech těchto rozsáhlých studiích a v desítkách dalších menších teoretických prací, statí a článků se jasně projevuje zásadní snaha profesora Blažkeho o stabilizaci právního řádu socialistického státu v různých významných sférách jeho působnosti. Profesor Blažke vycházel ve své teoretické koncepci právního řádu socialistické společnosti z marxistické sociální teorie. Tu chápal nikoli jako souhrn definitivního poznání, nýbrž jako vědecké koncepční východisko, jehož konkrétní rozpracování pro danou historickou situaci je nutno konfrontovat s vždy novou sociální zkušeností.

Profesor Blažke stále usiloval, aby právní normy, zákony a předpisy vyjadřovaly živé potřeby socialistické společnosti a socialistického státu. Proto požadoval širší sociologickou analýzu objektů a situací, k nimž se právní normy vztahují. Na druhé straně však stejně kategoricky usiloval o stabilizaci právních vztahů a poměrů a zdůrazňoval ve svých spisech i přednáškách, že socialistická právní jistota je základem předpokladem správného fungování společenského systému v naší zemi. Tato svá stanoviska obhajoval a analyzoval jak ve svých vysokoškolských přednáškách a extenzích, tak zejména při příležitosti výkladů o novém pracovním právu, na jehož vytváření a kodifikaci se významně podílel osobně.

V posledních letech svého působení se profesor Blažke věnoval širšímu společenskému problému právního, sociálního a ekonomického významu technické normalizace. Razil na domácích vědeckých symposiích i při svých zahraničních pobytech v Německé demokratické republice a v Polsku zásadu, že technická norma musí být i závaznou normou právní. V této tezi, jež byla široce uznána a stala se východiskem pro další rozvoj technické normalizace u nás i v NDR, profesor Blažke spatřoval primární sociální záruku, že bude zamezeno zbytečnému tříštění ekono-

mických a finančních sil a že takto chápaná technická norma povede k všeobecnému prosazení kvality práce, výrobků, služeb a zařízení.

Profesor Blažke usuzoval, že dalekosáhlý praktický dosah technické normalizace se projeví plně teprve tehdy, až norma a standard budou opatřeny charakterem právní závaznosti. Tímto způsobem se může podstatně usnadnit uplatnění vědy a techniky ve všech sférách života společnosti a zároveň se upevní všeobecná síla právního řádu, jakožto předpokladu sociální jistoty člověka.

Na jedné kartě svých četných studijních poznámek profesor Blažke zaznamenává: „Zákon Konventu ze 7. dubna 1795: Il n'y aura qu'un seul étalon des poids et mesures pour toute la République. On appellera: mètre... věčný typ nejdokonalejšího pořádku.“ V tomto charakteristickém zápisu je obsaženo nejen určité názorové hodnocení racionalistického postoje revolučního francouzského měšťanstva, ale též — jak soudíme — i stopa obdivu k revolučnímu hnutí, které má dost sil, aby si dalo a zachovávalo řád, nezbytně nutný ke stabilizaci a ekonomickému pokroku.

Profesor Blažke nebyl tím, co by se dalo označit jako „čistý typ vědce“, tj. typ pracovníka, který je z toho či onoho motivu soustředěn na svůj speciální obor tak, že se osobně a bezprostředně neangažuje pro praktické politické cíle společenské přeměny. Mnohem spíš by bylo možno charakterizovat osobnost profesora Blažkeho jako vysoce prakticky zaangažovaného, mnohostranného, encyklopedicky vzdělaného revolucionáře, jímž byl od svých studijních let až do svého konce. Jako student, jako advokátní koncipient, jako funkcionář a pracovník v oblasti politiky, kultury, práva a vysokého školství byl profesor Blažke typickým vynikajícím představitelem oné generace socialistické inteligence, která vždy spojovala úsilí o rozvoj poznání s úsilím o praktickou přeměnu společnosti.

Bohatá erudice a oslnivá elokvence přímo předurčovaly profesora Blažkeho k tomu, aby byl učitelem ve smyslu vůdcovském — aby byl mluvčím revoluční doby, která chápe sumu vědění především jako nástroj ke zlepšení lidské situace. Max Weber na jednom místě své studie *Politika* jako povolání vylučuje právníka, přesněji řečeno, advokáta, jako onen sociální typ, který je v určitých historických situacích nejadekvátnějším typem politického vůdce, jak vidíme např. na celé plejádě politických vůdců francouzské revoluce, kteří k povolání a poslání politika přišli od svého původního povolání. Ničemně toto přirovnání, použijeme-li ho k postizení osobnosti profesora Blažkeho, je vskutku jenom obrazné: Blažke neměl rys oné fanatické nesnášenlivosti, jež ve spojení s dogmatickou ortodoxií vede někdy k vzestupu tohoto typu vůdců. Blažke při veškeré vyhrančenosti svých názorů o revoluční přeměně společnosti byl vzdělaným a humanisticky citlivým představitelem socialistické inteligence, která se orientuje světlem rozumového poznání, nikoli však slepým afektem okamžiku.

Ve svých posledních letech stál profesor Blažke u kolébky obnovování sociologického studia na brněnské univerzitě. Spolupracoval organizačně a ideově při zakládání katedry sociologie na filosofické fakultě a stal se v roce 1965 prvním místopředsedou brněnské odbočky Sociologické společnosti. Zasažoval svou aktivní účastí do obnovených sociologických výzkumů, přednášel o tematické svého oboru v jeho sociologických aspektech a chystal se k realizaci přednáškového kursu sociologie práva. Z jeho pozůstalosti je patrné, že studoval odbornou sociologickou literaturu jak zahraniční (Stouffera, Berelsona, Lazarsfelda), tak i domácí (Sociologickou revui a všechnu sociologickou literaturu vydávanou u nás po roce 1958). V poznámkách zůstala jeho předsmrtná práce o brněnské normativní škole právní, nedokončené zůstaly také jeho stati, vztahující se k sociologii politiky.

Vědecká činnost profesora Blažkeho zůstala sice nedokončena, avšak dílo jeho osobnosti má výraznou pečeť vyvrcholení a ukončení. Neboť, ačkoli profesor Blažke nezanechává po sobě veliký počet knih, ačkoli se nestal impozantním producentem rozsáhlých spisů, význam jeho vědecké, pedagogické a společenské činnosti je dán tím, že vychoval řadu nadaných žáků a následovníků v různých oborech teorie a praxe, ve kterých pracoval.

Profesor Blažke vedl své žáky a přátele k vědomí morální a intelektuální odpovědnosti ke společnosti. Učil je realistickému racionalismu, vřtěpoval jim úctu k vědě i k lidským hodnotám, a v neposlední řadě jim byl příkladem praktického filosofického postoje k životu vůbec. Blažkeho praktická filosofie měla své základy

v uznání síly rozumu a jeho metodické skepse, v neochvějném přesvědčení, že život musí být prolnut rozumem, a ovšem rozum životem. Smysl života viděl v činnosti. Ne ovšem v jakékoli činnosti, ne v subjektivní zvůli, a ne ve slepém podřízení obecným idejím, ale v pokusu zařadit své životní usilování do širší a vyšší koncepce lidského člověka.

Josef Šolc